

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Πρωταγόρας, 321b-322a

A1.

1-Λ: *ὁ Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνάμεις εἰς τὰ ἄλογα·*

2-Σ: *ἔρχεται Προμηθεὺς ἐπισκεψόμενος τὴν νομὴν, καὶ ὄρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα ἐμμελῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἄνθρωπον γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον·*

3-Λ: *ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητὴν τῷ ἢ χρησίμην γενέσθαι*

4-Λ: *καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ - Τὴν μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἄνθρωπος ταύτῃ ἔσχεν, τὴν δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν·*

5-Λ: *Προμηθεῖα δὲ δι' Ἐπιμηθεῖα ὕστερον, ἧπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.*

B1.

Ο Επιμηθέας, παρουσιάζεται στον μύθο του Πρωταγόρα ως ο απερίσκεπτος, ο σκεπτόμενος κατόπιν εορτής. Πράγματι, χωρίς να το καταλάβει ξοδεύει όλες τις δυνάμεις – εφόδια στα ἄλογα ὄντα αφήνοντας ἔτσι τον ἄνθρωπο χωρίς αὐτάρκειες σωματικές δυνάμεις και ικανότητες (ὁ Ἐπιμηθεὺς ὅτι χρήσαιτο). Η ασυλλόγιστη διανομή των δυνάμεων αποκαλύπτει την απερισκεψία και επιπολαιότητα του Επιμηθέα, που ξεκινά τη διανομή δυνάμεων και ικανοτήτων χωρίς ουσιαστικό προγραμματισμό και χωρίς να διαφυλάξει κάποιες δυνάμεις για τον ἄνθρωπο, αφήνοντάς τον εντελῶς ἀπροστάτευτο σε ἄμεσο κίνδυνο για την επιβίωσή του.

Ο Προμηθέας, δηλαδή αὐτός που σκέπτεται προτού ενεργήσει, ο προνοητικός, μη γνωρίζοντας τι να κάνει για να σώσει τον ἄνθρωπο, όταν ἔρχεται για να ελέγξει τη διανομή του Επιμηθέα και διαπιστώνει πως ο ἄνθρωπος ἔχει μείνει χωρίς εφόδια και δεξιότητες, κλέβει ἀπὸ τον Ἡφαίστο και τὴν Ἀθηνά, τὴ φωτιά και τις τεχνικές γνώσεις (Ἀπορία οὖν σχόμενος ὁ Προμηθεὺς σὺν πυρί). Ο Προμηθέας, επομένως, παρουσιάζεται να αντιμετωπίζει ἄμεσα και αποφασιστικά το πρόβλημα λειτουργώντας με ἔντονα ἀνθρωπιστική διάθεση. Ο φιλόανθρωπος Τιτάνας κλέβει πολύτιμα κτήματα των θεῶν, γι' αὐτό και ἡ τιμωρία του ἀπὸ τον Δία θα εἶναι πολὺ ἀυστηρὴ και σκληρὴ. Η στάση του Προμηθέα αποτελεί παράδειγμα επίλυσης προβλημάτων με αμεσότητα και αποφασιστικότητα, ἀλλὰ και υπέρβασης των καθιερωμένων ορίων με το ἀντίστοιχο τίμημα. Η παρέμβαση του Προμηθέα που θα οδηγήσει στη δημιουργία του ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ συμβολίζει τὴν προσπάθεια των ἀνθρώπων να δαμάσουν το φυσικό περιβάλλον και να το διαμορφώσουν κατάλληλα για τὴ δική τους ἐπιβίωση.

Η εικόνα του Προμηθέα λειτουργεί ως σύμβολο της ικανότητας του ανθρώπου να ξεπερνά τα εμπόδια που συναντά και να συνεχίζει μια εξελικτική πορεία. Όπως αποδεικνύει και η ετυμολογία του ονόματός του είναι προνοητικός. Απέναντι στην απρονοησία, την έλλειψη οργάνωσης σκέψης και ορθού λογισμού του Επιμηθέα, ο Προμηθέας αντιπαραθέτει την προνοητικότητα, τον ορθό λογισμό, καθώς και την επινοητικότητα και τη δυνατότητα επίλυσης των εκάστοτε προβλημάτων που προκύπτουν. [304 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ: Φρειδερίκος Νίτσε, *Η γέννηση της τραγωδίας*, 9

Στο κείμενο του Νίτσε ο Προμηθέας εμφανίζεται ιδιαίτερα τολμηρός, τραγικός ήρωας, που αντιτίθεται στην παραδεδομένη τάξη πραγμάτων. Παρουσιάζεται ως σύμβολο που αντιστέκεται στην τυραννική εξουσία του Δία. Ο Νίτσε υιοθετεί την οπτική του Αισχύλου και αποδέχεται απόλυτα την εκδοχή του Προμηθέα του Γκαίτε, ο οποίος, σύμφωνα με τον Νίτσε, αποκαλύπτει την εικόνα του Προμηθέα που ο Αισχύλος παρουσίασε αλληγορικά. Ο Νίτσε θεωρεί τον Προμηθέα όχι μόνο ως επαναστάτη θεό απέναντι στην αδικία του Δία, αλλά ως το συμβολικό πρότυπο του ανθρώπου που κερδίζει τον πολιτισμό χάρη στην προσπάθειά του και που χάρη στη σοφία του κάνει τους θεούς να εξαρτώνται από τον ίδιο τον άνθρωπο. Ένας Προμηθέας βαθιά και ουσιαστικά ασεβής, που ανταποκρίνεται απόλυτα στην αισχύλεια επιδίωξη για δικαιοσύνη, σύμβολο της ασέβειας απέναντι στην αδικία.

Στον πλατωνικό *Πρωταγόρα* ο Προμηθέας αναδεικνύεται ευεργέτης του ανθρώπινου γένους. Τα δώρα του Προμηθέα μέχρι τότε ήταν αποκλειστικό προνόμιο και κτήμα των θεών το οποίο οι θεοί δεν διετίθεντο να δωρίσουν στους ανθρώπους. Άρα, ο Προμηθέας παρέβη τη βούληση των θεών και διέπραξε ύβρη, γι' αυτό και τιμωρείται. Ο μύθος του Πρωταγόρα δεν εστιάζει στην επαναστατική φύση του Προμηθέα ούτε υπεισέρχεται σε διαστάσεις φιλοσοφικής αναζήτησης σε σχέση με την ασέβεια και τη δικαιοσύνη. Η ασεβής κλοπή του Προμηθέα στον μύθο του σοφιστή για την οποία τιμωρείται προετοιμάζει τη μετάβαση στο επόμενο στάδιο, το πιο σημαντικό για την αποδεικτέα θέση που υποστηρίζει ο Πρωταγόρας περί του διδακτού της πολιτικής αρετής, στάδιο που συνδέεται με την πολιτική τέχνη. Στον μύθο η φιλόνηρη συμβολή του Προμηθέα συνδέεται κυρίως με τη δημιουργία τεχνικού πολιτισμού από τον άνθρωπο και τον πρώτο σχηματισμό των κοινωνιών.

Ο Νίτσε αναγορεύει τον Προμηθέα σε φιλοσοφικό ήρωα. Ο Προμηθέας αναδεικνύεται σε σύμβολο αντίστασης και ανθρώπινης ελευθερίας. Παρουσιάζεται ως τολμηρός επαναστάτης, αποφασιστικός και φιλόνηρος. Για τη σωτηρία του ανθρώπινου γένους

δοκιμάζεται, έρχεται αντιμέτωπος με τους θεούς, καταδικάζεται και υφίσταται τις συνέπειες της απόφασής του, υποφέρει και πονάει, αλλά και απολαμβάνει και χαίρεται για τα έργα του, όπως και ο άνθρωπος που, σύμφωνα με τον Γκαίτε, πλάθεται από τον Προμηθέα. Εύλογα, λοιπόν, θεωρείται σωτήρας και ευεργέτης του ανθρώπινου γένους. [342 λέξεις].

B3. 1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Σ, 5-Λ

B4. *Έπιμηθεύς-Προμηθεύς-Προμηθεΐ-Προμηθεά-Έπιμηθέα, έμμελῶς, ἄστρωτον, είμαρμένη, ἔλαθεν-λαθών.*